

Срето Бошњак

ПЕТАР ОМЧИКУС / СВЕТЛОСНА ЗБИВАЊА

Свака нова изложба Петра Омчикуса не само да је нови доживљај (подједнако снажан као и све његове раније изложбе), већ је у исто време и откриће нове димензије језика класичне ликовности. Из године у годину, много више од пола века, он овом свету пољуљане духовности и расточеног хуманизма нуди открића једне могуће перспективе утехе и наде саздане лепотом пиктуралног језика у духу традиције класичне модерне. Његова данашња слика није израз реакције на нека од актуелних постмодернистичких схватања и идеја које теже гашењу традиционалних вредности. Оно чиме слика зрачи и осваја семантички план није идеја додата слици већ израз моћи самог језика слике који се рађа из дубине бића сликара. Због тога је сликарски рукопис Петра Омчикуса вредносна чињеница првог реда: жесток и сигуран потез открива не само право лице слике већ учествује и у утврђивању коначне судбине слике. Тако свака његова слика трепери новим звуком, новом енергијом ликовне материје која опчињава и око и душу гледаоца. То посебно важи за слике инспирисане морем. Море и биће сликара, тај пагански судар енергија које се једна другој супротстављају привлачећи се истовремено, део је Омчикусове вишедеценијске инспиративне константе. Медитеран је Омчикусов уметнички завичај и облик трајне жудње за великим покретима. Сликајући магију мора он брише дуализам духа и материје, али истовремено и разлике између фигурације и апстракције.

Поглед на бескрајно блиставо море, на низ драматичних судара светлости, малу барку пуну рибе, која се пропиње на таласима, залазеће сунце на хоризонту све су то визуелне (али не и психичке) сензације које потресају дух сликара, а и слика се рађа из тих тренутака, из тих неочекиваних визуелних шокова, али не као понављање виђеног. Напротив, виђено је само увод у оно што ће уследити чином сликања. Тим тренутком узбудљивог виђења почиње величанствен зов бића оних дубоко положених поетских структура ликовног говора. Слика се рађа. Слика се поистовећује са сликом која има своје „ја“ и која је истовремено и објект и субјект чина.

Овај кратки увод односи се на најновији циклус Петрових слика, али би могао да се, исто тако, односи и на добар део укупног сликарског опуса нашег сликара. Већина ових Петрових слика не припада оном типу које поседују предмете. Ако се на њима и може прочитати понеки предмет видљивог света, он том свету припада само условно. Није овде реч ни о сликама типичне апстрактне структуре јер су зачете у видљивом. Термин „беспредметна уметност“ само је делимично овде прихватљив: „беспредметност“ је појам који је лишен сваког искуства посредством ока. Чак и беле слике које су саздане од минималних разлика интензитета

светлости носе трагове једног могућег рефлекса материјалне стварности. Омчикусова бела слика засићена је пигментом на готово исти начин као и широко обојена плаветнила мора, у густим пастуозним намазима боје. Омчикус пева слободи креативног чина и том слободом овенчава смисаону димензију своје слике, без обзира на њен предметни карактер.

Море, земља и небо, три истовремено дејствујућа феномена, уз помоћ покрета и светлости, довољни су као повод настанка ових динамичних и у својој формалној сложености тако раскошно исказаних слика. Ако се термином „пиктурална материја“, у његовој класичној значењској основи, може утврдити и степен интензитета инспирације и визуелна пуноћа сликане површине, онда је Омчикус заиста успео да се домогне чистоте и високог степена аутономије ликовног језика.

Феномен светлости друга је значајка структурне димензије Петрове слике. Светлост као згуснути доживљај мноштва енергетских потенцијала које еманира моћно кретање мора, и светлост небеског простора који је део космичког бескраја, та светлост је једна од примарних чињеница вредности ликовног језика. За Омчикуса је светлост истовремено и симбол и метафора и он њоме открива скривене везе вањског и унутрашњег света. Али светлост је и резултат подсвесног чина илуминације у процесу сликања којим се ставља у други план вредност материјалног предмета вањског света: објективна стварност може бити (инспиративно) полазиште, али не и сликарски циљ сам по себи.

Целокупан Омчиков опус условљен је, на овај или оној начин, његовим креативним односом према природном свету. Брилијантном перцепцијом и снажном имагијацијом Омчикус је откривао светове облика који су отварали његову машту и давали јој подстицаје за другачије виђење света. Међутим, емотивни интензитет Петрове слике не расте увођењем и потенцирањем негативног фактора, без обзира на то колико он може да допринесе драматичности призора. Најснажнији учинак слике проистиче из моћних ритмова материјалне основе пиктуралног слоја. Тај згуснути, напрегнути пиктурални слој који је доведен на ивицу прскања, уритмљен по логици оних истих закона који владају космичким ритмовима, нема готово никакве везе са техником и идејом енформела, јер за разлику од енформела Омчикус својим поимањем значаја материје афирмише слику као естетску чињеницу класичног ликовног система. С друге стране, увод у његову слику није нека идеолошко-теоретска премиса: ни стил, ни техника, ни материја нису унапред дате вредности. Језик слике рађа се на релацији сликар–природа–природа слике. Зато је сасвим оправдано питање: уз коју идеју, коју мисао, технику или тенденцију данашњег стања уметности (и савести о уметности) може пристати слика Петра Омчикуса? Ако је експресионизам довољно чврста категорија која именује стилски образац ове слике, онда би та одредница требала добити цео низ ограничења и једину афирмацију: Омчиков експресионизам је заиста веома лична и оригинална појава. Ако је уметност сама себи дефиниција (по мерилима класичних схватања вредности) онда би Омчикусова слика била истовремено и пут до саме себе и пут до неке недогледне будућности. Она је уметност по себи, у себи, иако припада једној широкој, историјом верификованој уметничкој породици. Његов стваралачки

процес не зна за ограничења обликом и зато је питање односа фигурација–апстракција овде сасвим беспредметно.

Овде би се на крају овог записа могло констатовати да је Омчикусова поетика дефинисала суштину његове слике као ГОВОР СЛИКЕ, а не говор сликом или говор из слика.

Лежмир, јануар, 2009. **Срето Бошњак**